

**Plan for språklig bevissthet som grunnlag for lesing
og skriving – førskolegruppe**

Tidlig innsats

27.11.2013

1 Innholdsfortegnelse

1	Innholdsfortegnelse	2
2	Forord	3
3	Innledning.....	5
3.1	Planens innhold og struktur	5
3.2	Faglig forankring.....	5
3.3	Implementering.....	6
4	Teoridel.....	7
4.1	Språkets innhold, bruk og form.....	7
4.2	Språklig bevissthet.....	8
4.3	Den tidlige lesingen	9
4.4	Den tidlige skrivingen	9
4.5	Strategier og metoder for å motivere til lese- og skrive lyst.....	10
4.6	Samarbeid med foresatte.....	10
4.7	Vurdering, kartlegging og litteratur.....	11
5	Arbeidsdokument.....	12

2 Forord

Hammerfest kommune har som et av sine hovedmål å:

- **Utvikle et mer helhetlig og kvalitativt tjenestetilbud**
- **Bedre det forebyggende arbeid gjennom tidlig innsats**

Sektor for barn og unge har følgende hovedmål i økonomiplanen for 2013-2016: Et barnehage- og skoletilbud av høy kvalitet som medvirker til sosial utjevning og livslang læring, jfr, Rammeplan for barnehager og Kunnskapsløftet.

Alle barn og foreldre skal oppleve en helhet og sammenheng i tjenestetilbudet.

Delmål:

1. **Bedre læringsutbytte og karakterer blant elever i skolen.**
2. **Økt kvalitet i arbeidet med fagplaner i barnehager og skoler.**
3. **Sikre at barnehager og skoler arbeider mer helhetlig, og får en større bevissthet om forholdet mellom system- og individnivå i arbeidet med barn og unge.**
4. **Tidlig innsats gjennom primærforebyggende tiltak skal gi redusert bruk av spesialundervisning.**

Det arbeides på mange ulike områder med primærforebyggende tiltak. Sektor for barn og unge har fokusområdet «Tidlig innsats» som et av sine satsningsområder. Tidlig innsats er forankret i nasjonale meldinger, og dekker et vidt felt innfor arbeid med barn og unge i alderen 0-18 år.

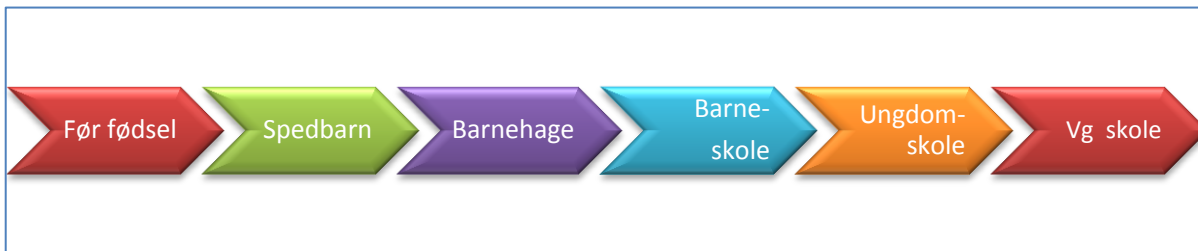
Tidlig innsatsarbeidet har så langt resultert i gjennomgående handlingsplaner innenfor områdene:

- Språk og kommunikasjon i barnehage og skole, 0-7 år
- Språklig bevissthet som grunnlag for lesing og skriving – førskole
- Leseopplæring 1.- 10.trinn (RSK)
- Matematiske ferdigheter i barnehage og skole
- Kosthold og fysisk aktivitet i barnehage og skole
- Sosial kompetanse og læringsmiljø i barnehage og skole

I tillegg innbefatter arbeidet nye rutiner for

- Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen og spesialundervisning i skolen
- Overganger

Planene er samlet sett gjennomgående fra 0-16 år.

Den enkelte planen:

- har helhetlig perspektiv på utvikling og læring
- har fokus med utgangspunkt i de ulike alderstrinnene
- har fokus på å sikre gode overganger fra barnehage til skole og mellom trinnene
- bygger på eksisterende kunnskap og strategier/metoder som fungerer

Handlingsplanene og rutinene for de ulike områdene er utarbeidet av tverrfaglige arbeidsgrupper bestående av representanter fra skole, barnehage, PPT, helsesøstertjeneste og barneverntjenesten. De ulike planene skal implementeres i alle barnehager i tidsrommet 2012/2014.

Planene skal følges i alle skoler og barnehager i Hammerfest kommune. Implementeringen planlegges i den enkelte virksomhet, og arbeidet inngår i den enkelte enhets virksomhetsplan. Det forutsettes et nært samarbeid mellom enhetene i sektoren og andre det er naturlig å trekke inn i arbeidet.

«Plan for språklig bevissthet som grunnlag for lesing og skriving i barnehage» er utarbeidet av:

Lena Martinsen, Radioen barnehage

Oline Ring, Tyven barnehage

Trine Hansen, PPT

3 Innledning

Plan for arbeid med språklig bevissthet som grunnlag for lesing og skriving er en del av prosjektet "Tidlig innsats". Denne planen er en del av det totale språkarbeid som Hammerfestbarnehagene skal ha fokus på.

Målet for denne planen er å sikre at alle førskolebarn i Hammerfest kommune får delta i aktiviteter som fremmer god språklig bevissthet og som gir barna et godt grunnlag for å ta fatt på lese- og skriveinnlæring i skolen.

Planen inneholder krav til hvilke områder førskolegruppa skal jobbe med og gir forslag til metoder og verktøy som kan nyttes i dette arbeid. Pedagogen må ta utgangspunkt i barnehagens pedagogiske årsplan, og tenke tilpasning for den enkelte barnehage.

Undersøkelser har vist at det har vært store variasjoner på innhold og struktur for førskolegruppe i Hammerfestbarnehagene. Planen har derfor som formål å sikre at alle førskolebarn får et likt tilbud i forhold til arbeidet med å gi barn et godt grunnlag for å starte leseopplæringen i skolen.

Barnehagen regnes som en del av utdanningssystemet og det er nå utarbeidet plan for overgang mellom barnehage og skole. Et av tiltakene for denne planen er førskoleklubb som skoleforberedende tiltak.

3.1 Planens innhold og struktur

Planen har en teoridel som kort beskriver hovedpunktene i arbeidsdokumentene; «språklig bevissthet», «den tidlige lesingen», «den tidlige skrivingen», «strategier og metoder for å motivere til lese- og skrivelyst». Den første delen omtaler også «samarbeid med foresatte», og «vurdering, kartlegging og litteratur».

Planens siste del er selve Arbeidsdokumentet som skal benyttes i førskolearbeidet. Her finner du delmål og forslag til tiltak, aktiviteter, metoder, foreldresamarbeid og litteratur.

3.2 Faglig forankring

Handlingsplanens mål og innhold er forankret i:

- Barnehageloven
- Rammeplan for barnehagen kap. 3.1 Kommunikasjon, språk og tekst
- Rammeplanens temahefte, "Språkmiljø og språkstimulering i barnehagen
- St. melding nr.16
- Plan for leseopplæring (1.trinn)

3.3 Implementering

Det har vært avholdt informasjonsmøte for alle barnehagene i kommunen hvor pedagoger som jobbet med førskolegruppe deltok på møte. På dette møtet ble denne planen lagt fram samt plan for Tidlig innsats for matematiske ferdigheter.

Planene skal iverksettes ved oppstart nytt barnehageår 2013 og det er planlagt etablering av to nettverk hvor pedagoger som jobber med førskolegruppe skal delta. Nettverket skal ledes av en pedagog som har kompetanse på språkarbeid-

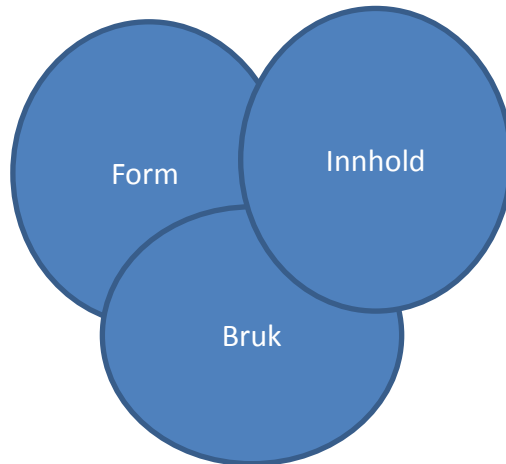
Målet med nettverket er:

- Gi støtte og faglig veiledning på arbeid med planene
- Utveksle ideer og metoder i forhold til språkarbeid i barnehagen
- Utveksle ideer og metoder for arbeid med førskolegruppe
- Bruke eksterne veiledere fra f.eks PPT i forhold til språkproblematikk
- Øke kompetansen på språkarbeid med førskolebarn slik at pedagogen kan bli en ressurs i egen barnehage.

4 Teoridel

4.1 Språkets innhold, bruk og form.

Det er vanlig å dele språket inn i tre ulike komponenter, innhold, bruk og form. Sammen er disse tre delene viktige i kommunikasjonen mellom mennesker. Som figuren viser, henger de tett sammen og er til dels overlappende.

Innhold handler om den prosessen hvor barna gradvis utvikler forståelsen for hva ordene betyr og hva de refererer til. Det dreier seg om det å beherske språklig forståelse og begrepsutvikling. Foreldrene og barnehagepersonalet må sørge for å legge forholdene til rette for god begrepsutvikling gjennom å legge til rette for samtaler.

Bruk omhandler utviklingen av barnas kommunikative ferdigheter. For eksempel hvordan barna stiller spørsmål, gir uttrykk for sine behov, beskriver objekter og hendelser osv. Et viktig ledd i utviklingen av språkferdigheter er evne til felles oppmerksomhet i ulike kommunikasjonssituasjoner. Foreldrene/barnehagepersonalet kan støtte barna sine i utviklingen gjennom å invitere til positiv språklig samhandling knyttet til daglige gjøremål.

Form handler om når barna lærer seg å snakke må de mestre enkeltlydene i språket, fonologien. De må både skille mellom ulike språklyder når de hører ord, og produsere disse lydene selv ved tale. Formsiden av språket handler om barnets bevissthet om at talen kan deles opp i setninger, ord og lyder.

Barn har språklig bevissthet når de har oppdaget at språket er et fenomen de kan snakke om. Det handler blant annet om å kunne skifte perspektiv fra innholdssiden til formsiden, vite hvordan ordet lyder. Grunnlaget for språklig bevissthet legges i tidlig alder gjennom f.eks rim, regler, språkleker, sang, musikk og rytme. Språklig bevissthet er avgjørende for at barnet etter hvert skal kunne løse skriftspråkkoden.

I prosjektet Tidlig innsats har Hammerfest kommune valgt å lage en egen førskoleplan for å gjøre barn leseklar. Planen vektlegger i hovedsak *formsiden* av språket, og skal sikre god språklig bevissthet og sikre et kvalitativt arbeid i barnehagen for å gjøre barn rustet til leseopplæringen i skolen. I «Plan for språk og

kommunikasjon 0-7 år, vektlegges språkets *innhold* og *bruk* i større grad, jfr. modellen over.

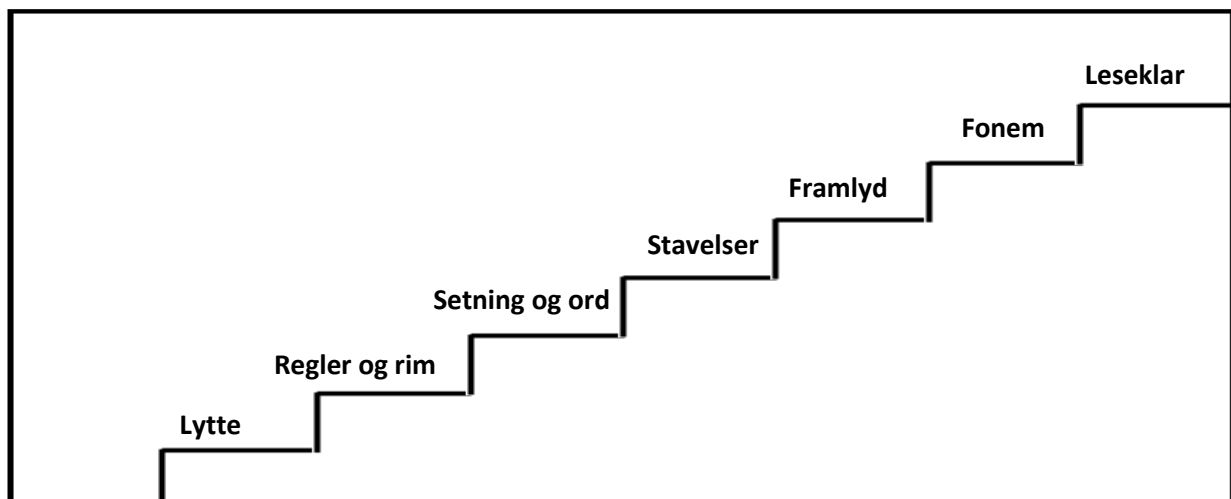
4.2 Språklig bevissthet

Et barns språklige bevissthet utvikles gradvis. Den språklige stimuleringen som barnet mottar, og ikke minst den form denne stimuleringen har, kan være avgjørende for om barn i førskolealder eller tidlig skolealder har den språklige kompetansen som synes å være avgjørende for lese- og skriveutviklingen.

Barn oppfatter talen som en strøm av lyder som gir et innhold, og i de tidligste barneårene er det kun begrepsinnholdet som er av interesse for barnet. I førskolealderen er det mange barn som oppdager at språket har en ytre side, en formside. De oppdager at talen kan deles opp i setninger og ord, og at det finnes korte ord og lange ord. Eks. er tog et kort ord selv om begrepsinnholdet av ordet er langt. Fyrstikkeske er et langt ord, selv om begrepsinnholdet er lite. Mange oppdager ordklanger (rimord), hatt og katt hører sammen selv om det er på en annen måte enn hatt og lue. De oppdager at lange ord har en rytme og kan deles i biter (stavelser) hop-pe-tau. Dette nye trinnet i språkutviklingen kommer av seg selv for mange barn, men for noen krever det strukturert og systematisk opplæring.

De barna som ikke oppnår denne språklige bevisstheten er i faresonen for å utvikle lesevansker. Å være språklig bevisst blir sett på som et vilkår for at barn skal kunne løse skriftspråkkoden. Dette fordrer selvsagt at pedagogen som skal jobbe med språklig bevissthet også har en grunnleggende teoretisk forståelse. Det er en kjensgjerning at barnehagen kan gjøre en innsats for å forbygge at barn utvikler lese- og skrivevansker.

Utvikling av språklig bevissthet kan illustreres som ei trapp. Førskolebarna befinner seg på forskjellige trinn i trappa. Målet er å få så mange barn som mulig høyst opp trappa til de er leseklar. Fonembevissthet er det øverste trinnet og handler om barnets ferdighet i å lytte ut de enkelte lydene i ord og å sette lydene sammen til ord. Dersom barnet mestrer dette har de et godt utgangspunkt når leseopplæringen starter.

4.3 Den tidlige lesingen

For å motivere til tidlig leselyst er høytlesing en viktig del av førskoletilbudet. Barn i denne aldersgruppen trenger voksne samtalepartnere som er interesserte i å samtale om språk, og som inspirerer til lesing og skriving på barnas premisser. De voksne må være oppmerksom på barnets signaler under lesestund. Gi barnet tid til å reagere på det som blir lest. Bruk tid å gi barna erfaring med ulike sjangre som eventyr, fabel, regle, dikt osv. (språklige virkemidler). Barna må også gjøres oppmerksomme på ytre visuelle ting som forteller noe om teksten; bilder, illustrasjoner, overskrifter, teksttype osv. (tekststrukturelle virkemidler). Alle barna bør ha mulighet til å se i boka samtidig som det blir lest høyt. Det er viktig å velge tidspunkt for høytlesing når barnet er opplagt for denne type aktivitet og samspill.

Studier viser at barn som er blitt lest for tidlig, har hørt langt flere ord enn de som ikke har blitt lest for (Betty Heart og Tod Risley 2003). Flere andre studier har vist at barn som blir lest for, får bedre språkforståelse, ordforråd og kognitive ferdigheter (bl.a. Raikes 2007).

Høytlesing bør bli en del av den daglige rutinen, fordi det:

- øker konsentrasjonsevnen
- øker lytteevnen
- øker oppmerksomheten
- øker ordforrådet

Når barn blir vant til høytlesing, og når vi møter dem på deres nivå/interesse vil de lære å like disse stundene.

4.4 Den tidlige skrivingen

En innfallsvinkel til barnets skriftspråkutvikling er at barnet får anledning til å eksperimentere med egen skriving før de har lært seg bokstavene. Barna må oppdage at de ordene vi bruker når vi snakker, kan gjøres om til enkeltlyder (fonemer) og skrift (grafemer). Det er viktig at barnet har noe meningsfylt å «skrive» om. Tegninger og felles opplevelser kan gi barnet ideer til sin «tekst». Den aller første skriveutviklingen går ofte fra:

1. Liksomskriving
2. Rabling
3. Skriver noe som ligner bokstaver
4. Skriver tilfeldige bokstavsekvenser
5. skriver noen bokstaver rett
6. skriver eget navn
7. skriver første bokstav
8. staver ord etter egen oppfatning
9. oppdager ordmellomrommene
10. blander store og små bokstaver

De voksne må motivere og stimulere og «oversette» barnas tekst. Barna trenger positiv respons på det de har produsert, og i denne første oppdagende skrivefasen er det ingenting som er rett eller galt. Den voksne skriver det barnet har «skrevet», mens barnet hører og ser på. Barnet følger med i oversettelsene når den voksne staver ordene.

4.5 **Strategier og metoder for å motivere til lese- og skrivelyst**

«Barnehagens formål er å ivareta barnets behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling, i samarbeid og forståelse med barnets hjem». (Barnehageloven § 1 formål, 1.ledd.)

Barnehagen skal støtte barns utvikling ut fra deres egne forutsetninger. Å legge til rette for læring er en utfordring, og personalet i barnehagen må ha et aktivt forhold til barns læringsprosesser. Læring vil være preget av kvaliteten i samspillet mellom barn og personale. Barnet må møte støtte og utfordringer gjennom varierte opplevelser, kunnskaper og materialer. Lærestrategier handler om å forberede barnet på det det skal lære, og hjelpe barnet å finne metoder for å løse oppgavene.

Dette er viktig å forberede barna på de bøker vi skal lese, tema vi skal snakke om, turen vi skal gå på, leken vi skal leke osv. Det motiverer voksne og barn til å ta tak i oppgaven med større lyst og forståelse for hva som skal skje. Læring gjennom sanseopplevelser og lek skal stå sentralt i forhold til hvordan de ulike aktiviteter tilrettelegges på.

Barnehagene jobber tverrfaglig og står fritt, også i denne gruppa til å velge ulike tema og prosjekt. Det er likevel viktig å jobbe tverrfaglig og planen må forstås som en helhet der de ulike områdene går i hverandre.

4.6 **Samarbeid med foresatte**

Barnehagen skal i samarbeid med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. (Barnehageloven § 1 Formål, 1.ledd)

Barnehagen har en viktig rolle i å formidle til foresatte hvordan de kan delta for å forebygge vansker og styrke barnet språklig. Bl. annet har foresatte en betydelig rolle i utviklingen av både mengden ord og kvaliteten på språket til barnet – noe som er avgjørende for de fremtidige leseferdighetene. Å lese høyt for barnet og sammen med barnet fra de er små, er en viktig oppgave også for foresatte. Barnehagen må tydeliggjøre hvor viktig dette er for barnets språk, lese og skriveutvikling.

4.7 Vurdering, kartlegging og litteratur

Det er viktig at de voksne i barnehagen kontinuerlig vurderer førskoletilbudet i forhold til de mål som er satt. Er det noe vi bør jobbe mer med? Har vi barn som strever eller er moden for andre utfordringer?

Det er viktig å kartlegge førskolegruppa raskt slik at en sikrer at tilbudet blir tilrettelagt for alle; for de barn som strever med å lytte til bøker, delta i språklek, som viser liten interesse for skriftspråket og for de som allerede har knekt lesekode. Med kartlegging menes her at det i samarbeid med barnets pedagogiske leder skal drøfte tiltak i barnehagen, samarbeid med foresatte og eventuelle andre instanser?

Litteraturliste er satt opp etter materiell som allerede benyttes i barnehagene i Hammerfest. Pedagogene står fritt til å velge ut fra hva de mener passer best for sin førskolegruppe. Det finnes mye bra på markedet, og det kan være fint å utveksle erfaringer med andre som jobber med førskolegruppe i forhold til materiell og god litteratur.

Til syvende og sist er likevel pedagogen den viktigste ressursen som har ansvar for førskolegruppa. Pedagogen og andre ansatte i barnehagen må være bevisst sin rolle som tilrettelegger, samtalepartner, rollemodell for god språklig utvikling.

5 Arbeidsdokument

Mål for 5 åringen – førskolegruppe : Arbeid med språklig bevissthet som grunnlag for lesing og skriving

- Vekke interesse og motivasjon til lek og utforskning med skriftspråket
- Vekke interesse og motivasjon til lesing og gi barna det språklige grunnlaget for lesing.

Førskolegruppe: Delmål-Innhold	Metode-Litteratur	Vurdering-Kartlegging
<p>Organisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Faste dager der førskolelærer har hovedansvaret for gjennomføring av førskoleklubb. <p>Språklig bevissthet- arbeid med:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lytting • Regler og rim • Kva er et ord? • Kva er en setning? • Hvordan ord blir til setninger. • Stavelser (rytme i ord) • Lytte ut framlyd (første lyd) • Fonemer – dele ord i lyder. Evne til å lytte enkeltlyder i ord, og sette sammen enkeltlyder til ord. Hvordan blir lydene til ord? 	<ul style="list-style-type: none"> - Høytlesing - Lytte lyder i og utenfor barnehagen - lyd jakt - (gjenkjenne lyder), lytte med lukket øyne og åpne øyne. - Lek og utforskning av regler og rim. Lære regler utenat enderim, bokstavrim, rytme og gjentakelse. - Setninger og ord – lage egne dikt og fortellinger. De voksne er sekretær. Opphold mellom ordene, hvor mange ord er det i dikt/fortelling. - Korte og lange ord, sammensatte ord, morsomme ord. - Lyder og ord som sanseopplevelser. - Stavelse: Klappe ordrytme. Bruke lyden på bokstaven og ikke bokstavnnavnet. Start gjerne med barnas navn. - Lytte første lyd, start med vokaler (rød) deretter konsonanter (blå). - Lytte ut enkeltlyder i ord, først, sist, midt. Hvilket ord hører du nå : s-o-l, m-u-r, b-i-l-e-r, osv. Hvilket ord får du når du tar bort l- sil, tar bort v – vil osv. - Munnmotorisk bevissthet 	<p>Foreldresamarbeid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foreldremøte Bevisstgjøre foresatte på arbeidet i førskolegruppa og hva målet er. • Kontakttimer Informere foresatte hvor barnet befinner seg på lesetrappen, og foreslå hva foresatte kan gjøre for å hjelpe barnet videre opp trappa. <p>Vurdering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Halvårsvurdering: januar • Helårsvurdering: mai <p>Kartlegging:</p> <ul style="list-style-type: none"> • TRAS i samarbeid med ped.leder

Førskolegruppe: Delmål-Innhold	Metode-Litteratur	Vurdering-Kartlegging
<p>Den tidlige lesinga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Høytlesning • Kjenne leseretningen på norsk • Muntlige fortellinger • Barn lager egne fortellinger • Få kjennskap til vitser og gåter • Arbeide med rytme i språket. • Lyd for lydlesing (sammenheng mellom lyd og bokstav) <p>Den tidlige skrivinga</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trene inn riktig blyantgrep. • Skriveretningen. • Motivere til «skriving» på barnets nivå <ul style="list-style-type: none"> • Hemmeligskrift • skrive/tegne bokstaver • Lære å skrive sitt eget navn • Lyd for lydskrivning (sammenheng mellom lyd og bokstav) • Lære barn loddrett, vannrett, skrå og bue - de strekene de må kunne for å forme bokstavene 	<p>Engasjerte voksne lesere som snakker og utforsker språket.</p> <p>Utrykke tanker og meninger gjennom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dramalek, bevegelsesleker, sanger - Fantasi, eventyr fortellinger - Lydjakt - Tekstskaping der voksne er bevisst sin sekretær rolle. - Innføre enkle vitser og gåter som barna selv kan bruke. - Lyder og ord som sanseopplevelse og musisk fenomen - Ordbilde lesing / lesing av logoer - Ordforråd - overbegrep, underbegrep, ordets egenskaper. - Lekbetonte øvelser med å beskrive ting på multisensoriske måter: bind for øyne og beskrive ting- hvordan det høres, lukter, smaker, form, osv. <ul style="list-style-type: none"> - Lekeskriving, hemmeligskrift - Forme bokstavene gjennom lekbetonte aktiviteter. - Forme bokstavene i forskjellig materiale. - Forme bokstavene med bevegelse. - Tegne/skrive bokstaver - Tekst/symboler til bilder og fortellinger/historier. - IKT/spill - Lage egne bøker, avis, brev, handlelapper, huskelapper, osv 	<p>Foreldresamarbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevisstgjøre foresatte på gevinsten av høytlesing hjemme. • Veilede foresatte hvordan det er lurt å lese. Hvilket fokus skal det være i lesestund. • Oppmuntre foreldre til lekeskriving med barna.

Førskolegruppe: Delmål-innhold	Metode	Kartlegging-litteratur
<p>Lære strategier og metoder for å motivere til tidlig leselyst: Klargjøre hensikt og mål: Gi barn en forforståelse Forbered barna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - på det vi skal lese - på det vi skal gjøre - til det stedet vi skal dra <p>Bearbeide tema/tekst/aktivitet/tur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utvikle barnas vokabular gjennom å snakke om ord vi møter i tekst/på tur. - Lære grunnleggende begreper. Form, farge, plass, størrelse, retning, - Strukturelle virkemidler Gjøre barna oppmerksomme på ytre virkemidler i tekster/bøker. - Språklige virkemidler Barna må gjøres oppmerksom på hvordan språket skal påvirke teksten. <p>Oppsummere tema/tekst/aktivitet/tur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lage tankekart - Bearbeide strukturert tankekart hvor vi kategoriserer innholdet i aktiviteten/turen, fortellingen osv. Undre seg over en opplevelse, aktivitet - Barn skal øve på å sette ord på egne tanker - Undre seg over innholdet i tekst 	<p>Voksne skal være forberedt og skaffe seg bakgrunnskunnskap om innhold i tema, tekster, turer, aktiviteter de skal gjennomføre med barna.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trekke ut sentrale ord/begreper i forhold til temaet. - Stopp underveis for å sjekke om barna får med seg innholdet i aktiviteten - Tankekart – skape oversikt - IKT (data, dvd, prosjektor, digitalt kamera, videokamera, i-pad) - Bruke konkrete, visuelle effekter. - Ord som betyr det samme som/motsatt som - Likheter / ulikheter. - Overbegrep / underbegrep - Preposisjoner - Overskrift, hovedtekst, bilder og illustrasjoner - “Fabeldyr “som et symbol på fortellingens struktur. - Snakkebobler - Presentere bøker: Ulike sjanger. Eks. Eventyr- «Det var en gang». «<i>Kamp mellom det gode og vonde</i>». Det samme skjer ofte tre ganger» osv. - Fagbøker, tegneserier, rim og regler, dikt osv. - Muntlig gjenfortelling - Begrepskart – innhold i begreper - IKT - Boks skjema/tankekart 	<p>Anbefale foreldre å reflektere sammen med barna rundt det de har lest.</p> <p>Forslag til litteratur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Marianne Trettenes: Sammenheng Barnehage-skole. Språkstimulering-lesing - <u>Hagtvedt</u>: Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen - Lær meg norsk før skolestart - Språkkista • Frost/Lønnegaard :-Språkleker • Elsbak /Valle: Språksprell • <u>Hagtvedt</u> :Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen • Lucie Fossum Ihlen, Lena M. Finnanger: Snakkepakken • Kari Pape: Fra ord til handling-fra handling til ord. • Arne Trageton: Skrive seg til lesing • Magne Nyborg – BU modellen

